

Bruxelles, den 13.9.2012
COM(2012) 494 final

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET,
DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG
REGIONSUDVALGET**

Blå vækst

mulighederne for bæredygtig vækst i den maritime økonomi

(EØS-relevant tekst)

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET,
DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG
REGIONSUDVALGET**

Blå vækst

mulighederne for bæredygtig vækst i den maritime økonomi

(EØS-relevant tekst)

1. INDLEDNING

Hvis vi tæller alle de økonomiske aktiviteter, som er afhængige af havet, med, tegner EU's blå økonomi¹ sig for 5,4 mio. jobs og en bruttoværditilvækst på knap 500 mia. EUR om året². Alt i alt foregår 75 % af EU's handel med tredjelande³ og 37 % af den interne handel⁴ ad søvejen. Mange af disse aktiviteter – dog ikke alle - er koncentreret omkring EU's kyster. Der er f.eks. flere indlandsstater, der har stor succes med fremstillingen af udstyr til de maritime erhverv.

Havet og kysterne spiller en vigtig rolle i vores økonomi. Havne og kystsamfund har som følge af deres geografisk udadvendte placering traditionelt været en kilde til nye idéer og nyskabelse. Denne traditionelle rolle som nyskaber forstærkes nu af yderligere tre faktorer.

- For det første er der sket en hastig udvikling af offshore teknologien, som muliggør aktiviteter på stadig dybere vand. Robotteknologi, videoovervågning og undervandsteknologi anvendes nu rutinemæssigt i materiel til opgaver, der for bare ti år siden var umulige.
- For det andet er vi blevet stadig mere bevidste om, at jord og vand ikke er udtømmelige ressourcer. Hvis vi fortsat fælder skove og dræner vådområder, berøver vi de kommende generationer de goder, som skov- og vådområder byder på. Vi skal finde ud af, hvordan havet, der dækker 71 % af jordens overflade, kan give os de fornødenheder, som mennesket har brug for, f.eks. fødevarer og energi, på en mere bæredygtig måde. Opfyldelse af miljømål kan også i sig selv være en kilde til innovation og vækst.
- For det tredje har behovet for at mindske udledningen af drivhusgasser ikke blot sat skub i installeringen af offshore anlæg til vedvarende energi, men har også sat yderligere skub i energibesparelestiltag og dermed givet et yderligere incitament til at foretrække søtransport frem for landtransport, fordi udledningerne pr. ton-kilometer er lavere ved søtransport. Disse udledninger,

¹ Eksklusive militære aktiviteter.

² Baseret på data fra undersøgelsen om blå vækst "Scenarios and drivers for sustainable growth from the oceans, seas and coasts", ECORYS, 2012. <https://webgate.ec.europa.eu/maritimeforum/content/2946>

³ I volumenprocent.

⁴ Pr.ton-km.

som udgør ca. 3 % af de samlede udledninger af drivhusgasser, vil kunne reduceres væsentligt, hvis skibenes energieffektivitet øges yderligere.

Disse faktorer medvirker til, at der er opstået muligheder for blå vækst – et initiativ, der tager sigte på at udnytte de europæiske haves og kysters potentiale, når det gælder vækst og beskæftigelse. Der er tale om et væsentligt potentiale, forudsat at der foretages de nødvendige investeringer og sættes gang i den nødvendige forskning. Vækst i den blå økonomi er en kilde til nye og innovative måder, hvorpå vi kan lede EU ud af den nuværende økonomiske krise. Blå vækst er den maritime dimension af Europa 2020-strategien. Den blå økonomi kan bidrage til at øge EU's konkurrenceevne på internationalt plan, til at opnå større ressourceeffektivitet⁵ og beskæftigelse og til at skabe nye kilder til vækst, samtidig med at vi kan beskytte biodiversiteten og havmiljøet og dermed bevare de tjenester, som sunde og modstandsdygtige hav- og kystøkosystemer yder.

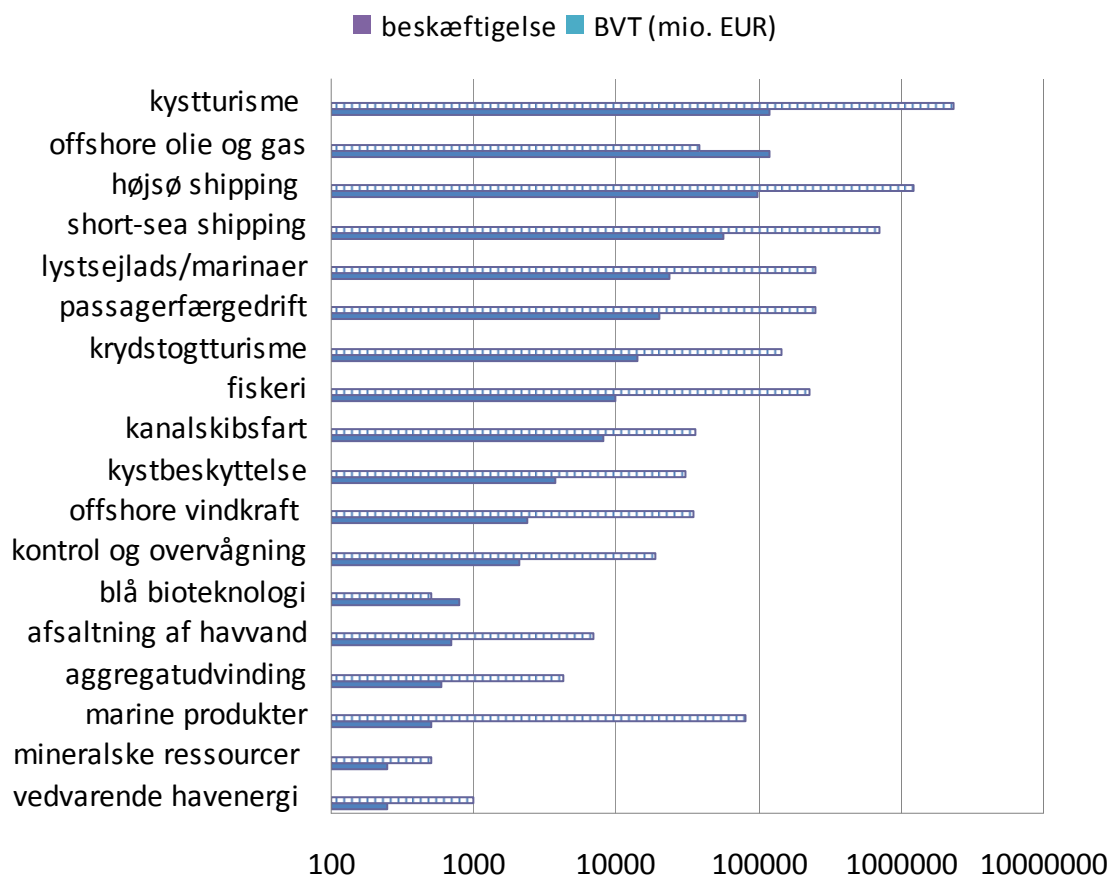
Med denne meddelelse ønsker vi at fremskynde gennemførelsen af den integrerede EU-havpolitik og sætte gang i en proces, som skal sætte den blå økonomi højt på medlemsstaternes, regionernes, virksomhedernes og civilsamfundets dagsorden. Det beskrives i meddelelsen, hvordan medlemsstaterne og EU's politikker allerede nu yder støtte til den blå økonomi. Derefter udpeges der specifikke områder, hvor målrettede foranstaltninger kan sætte yderligere skub i udviklingen. Der vil derefter blive iværksat en række initiativer, som skal udforske og udvikle vækstpotentialet på disse områder.

2. HVAD ER DEN BLÅ ØKONOMI?

De enkelte sektorer i den blå økonomi er indbyrdes afhængige. De har brug for de samme kvalifikationer og er fælles om infrastrukturen, som f.eks. havne og eldistributionsnet. De er afhængige af, at andre bruger havet på en bæredygtig måde.

⁵

Se "En køreplan for et ressourceeffektivt Europa" (KOM(2011) 571).

Figur 1 Oversigt over beskæftigelsen og økonomien i de maritime sektorer. Bemærk venligst, at der er benyttet logaritmisk skala.

Figur 1 viser den blå økonomis værdikæde i form af bruttoværditilvækst og beskæftigelse. Dette omfatter ligeledes opstrømsaktiviteter. F.eks. er den vigtige skibsbygnings- og skibsstyrssektors aktiviteter fordelt på de relevante værdikæder.

Situationen kan se anderledes ud, når vi når 2020. Vi skal forberede os på teknologiske fremskridt, demografiske ændringer, større knaphed på naturressourcer og vækst i de hidtil underudviklede økonomier, bl.a. også i vores nabolande. En række af de traditionelle aktiviteter vil forsat være en væsentlig kilde til beskæftigelse, mens nye sektorer skaber nye jobs.

Den blå økonomi skal være bæredygtig, og der skal i lyset af havmiljøets sårbarhed tages hensyn til potentielle miljøspørgsmål. Der skal desuden gøres en indsats for at mindske de negative konsekvenser for miljøet af maritime aktiviteter, så som udledning af forurenende eller skadelige stoffer

3. MEDLEMSSTATERNES STØTTE TIL DEN BLÅ ØKONOMI

Medlemsstaterne er allerede nu i fuldt gang med at investere strategisk med det formål at realisere den blå økonomis potentiale. Blandt disse investeringer skal nævnes Irlands INFOMAR-program⁶, der tager sigte på at kortlægge de marine

⁶ Integrated Mapping for the Sustainable Development of Ireland's Marine Resource.

ressourcer, og istandsættelsen af havnen i Bremerhaven, således at den kan opfylde producenternes og leverandørernes behov i offshore vindkraftsektoren. Dertil kommer det igangværende MOSE-projekt (til 8 mia. EUR), der tager sigte på at beskytte Venedig mod oversvømmelse og morfologisk nedbrydning.

Lovgivningsforanstaltninger, der giver investorerne tillid til, at der ikke opstår uforudsete forsinkelser i planlægningsprocessen eller i udviklingen af infrastrukturforbindelser, kan i lige så høj grad som finansiel støtte sætte skub i investeringerne. Det Forenede Kongeriges transportministerium har ved retsakt "Harbour Empowerment Order" givet London Gateway lovfæstede beføjelser som havn og distributionscentrum. Denne private investering på 1,5 mia. GBP kommer ikke bare til at reducere kulstofudledningerne, fordi containerne bringes nærmere deres endelige bestemmelsessted, men kommer også til at skabe ca. 12 000 nye arbejdspladser inden udgangen af 2013.

Det har vist sig, at manglende adgang til finansiering og mangel på kvalificeret arbejdskraft er en hindring for vækst i næsten samtlige økonomiske sektorer. I den blå økonomi arbejder medlemsstaterne på at løse dette problem ved at oprette maritime klynger. Klynger er grupper af større virksomheder, mindre leverandører og uddannelsesinstitutioner, der er til nytte for hinanden på grund af deres geografiske nærhed. Denne geografiske nærhed resulterer i bedre kommunikation, som betyder, at uddannelse og forskning kan tilrettelægges, således at man opfylder de lokale virksomheders behov, og at leverandørerne får et bedre kendskab til markedet og bedre kan forudse udviklingen. Eksempler på klynger er offshore energisektoren i Skotland og reparationsværftet i Brest, som er vært for Frankrigs største maritime klynge "Pôle de compétitivité mer". Oostende har stillet landarealer og kajpladser, der ligger i nærheden af uddannelsesinstitutioner, til rådighed for virksomheder, der arbejder inden for vedvarende energi, og Marine Institute i Galway arbejder inden for rammerne af SmartBay-projektet sammen med både store multinationale og små virksomheder om idéudvikling inden for havovervågning og kommunikation.

Medlemsstaterne arbejder også sammen om en fælles programmering af forskningsindsatsen inden for "sunde og produktive have" for at kunne løse de store forskningsspørgsmål mere effektivt ved hjælp af arbejdsprogrammer, der er vedtaget i fællesskab.

4. IGANGVÆRENDE EU-INITIATIVER

EU's politik tager sigte på at styrke medlemsstaternes og regionernes indsats og tilvejebringe et fælles grundlag for en fremgangsrig blå økonomi. Der er truffet følgende initiativer:

- (1) Kommissionens initiativ vedrørende fysisk planlægning på det maritime område og integreret kystforvaltning, der skal give erhvervslivet den retlige sikkerhed, som er en forudsætning for investeringer.

- (2) Initiativet "Viden om havene 2020"⁷. Formålet med dette initiativ er at tilvejebringe en integreret videninfrastruktur baseret på de nationale dataindsamlingssystemer med henblik på levering af dataprodukter på EU-niveau gennem internettet. Dette kommer til at omfatte udarbejdelsen inden 2020 af et fuldt integreret digitalt multiresolutionskort over havbunden i de europæiske farvande og ajourførte informationer om den overliggende vandsøjle. Initiativet forventes at give fordele svarende til mindst 500 mio. EUR om året⁸ som følge af større effektivitet og innovation.
- (3) Dertil kommer initiativet "En fælles ordning for informationsudveksling med henblik på overvågning af EU's maritime område"⁹. Dette initiativ har til formål at sætte søfartsmyndighederne, som er ansvarlige for f.eks. sikker navigation og fiskerikontrol, i stand til at dele informationer om risici og trusler. Derved reduceres deres omkostninger, og risikoen for virksomheder, der udøver deres erhverv på havet, reduceres ligeledes.
- (4) Havstrategirammedirektivet¹⁰, hvori der lanceres en økosystembaseret tilgang, der har til formål at sikre, at det samlede pres fra menneskelige aktiviteter på miljøet holdes på et niveau, der samtidig gør det muligt at opnå god miljøtilstand inden 2020. Forpligtelser indgået inden for rammerne af FN-konferencen om bæredygtig udvikling (Rio+20), tager også sigte på at opnå bæredygtig udnyttelse af havøkosystemet.
- (5) Initiativet "Et europæisk søtransportområde uden barrierer"¹¹, som tager sigte på at forenkle de administrative procedurer i forbindelse med søtransporten, og som på sigt skal videreudvikles til et såkaldt "Blue Belt", der indebærer fri bevægelse til søs i og rundt om Europa.
- (6) I december 2011 vedtog Kommissionen en handlingsplan om bedre adgang til finansiering for EU's 23 mio. små og mellemstore virksomheder¹², og der er ligeledes vedtaget et forslag til oprettelse af et reelt indre marked for venturekapitalfonde¹³.
- (7) Der er iværksat uddannelsesmæssige tiltag, der finansieres via det kommende program "Erasmus for alle", som f.eks. videnalliancer og sektorspecifikke aliancer. Dertil kommer instrumenter, der skal lette den gensidige anerkendelse af færdigheder og kvalifikationer, som f.eks. europæiske referencerammer for kvalifikationer, og oprettelsen af europæiske sektorråd samt en EU-oversigt over kvalifikationer, som skal gøre det lettere at forudse arbejdsmarkedets behov for bl.a. kvalifikationer.

⁷ KOM(2012) 473 endelig.

⁸ Ifølge konsekvensanalysen af det europæiske havobservations- og havdatanetværk af 8.9.2010 (SEK(2010) 998).

⁹ KOM(2010) 584 endelig.

¹⁰ Direktiv 2008/56/EF.

¹¹ KOM(2009) 10.

¹² KOM(2011) 870.

¹³ KOM(2011) 860.

- (8) EU har vedtaget programmer for havforskning og innovation¹⁴, der finansieres via rammeprogrammet. Disse omfatter bl.a. initiativer som f.eks. indkaldelsen vedrørende "Ocean of tomorrow" inden for det syvende rammeprogram, som tager sigte på at fremme forståelsen af havmiljøet og de både klimamæssige og ikke-klimamæssige faktorer, der har indflydelse herpå, og at fremme bæredygtig udnyttelse af havets ressourcer. Programmet "Horisont 2020" tager sigte på forskning og innovation inden for fødevarer sikkerhed, miljøvenlig energi og transport, klimaforanstaltninger, ressourceeffektivitet og tværfaglig havforskning.
- (9) Dertil skal nævnes LeaderSHIP 2015-initiativet, som i øjeblikket er ved at blive gennemgået med det formål at tilpasse strategien, således at den er mere egnet til at løse de problemer, som EU's skibsbygningsindustri står over for¹⁵.

Finansiering fra EU inden for rammerne af den flerårige finansielle ramme for 2014-2020 vil kunne styrke denne indsats. Medlemsstaterne og regionerne vil kunne rette EU-finansierede investeringer mod lovende maritime økonomiske aktiviteter og den dertil knyttede støtteinfrastruktur.

Havområdestrategierne for f.eks. Østersøen, Atlanterhavet, Adriaterhavet og Det Joniske Hav supplerer forberedelserne til den nye finansielle ramme, i og med at der indkredses spørgsmål af fælles interesse, løsningsmodeller og tiltag. Disse strategier giver medlemsstaterne mulighed for på et tidligt stadium at udvælge prioriteringer. F.eks. arbejder de nationale og regionale myndigheder langs atlantehavskysten via Kommissionens havområdestrategi for Atlanterhavet på at klarlægge, hvilke prioriterede investeringer der kan finansieres inden for rammerne af strukturbudgettet for 2014-2020, og hvilke videnhuller der kan udfyldes ved hjælp af forskning inden for rammerne af "Horisont 2020"-initiativet. Hvis der kan tilvejebringes private investeringsmidler, herunder fra Den Europæiske Investeringsbank, vil dette også kunne bidrage til at realisere den blå økonomis potentiale.

5. FOKUSOMRÅDER FOR BLÅ VÆKST

En analyse af mulighederne for at skabe beskæftigelse¹⁶ og teknologisk fremgang og innovation ved hjælp af forskning og udvikling og af behovet for tiltag på EU-niveau tyder på, at følgende fem værdikæder kan være en kilde til bæredygtig vækst og jobskabelse i den blå økonomi. Det er vigtigt med en klarsynet politikudformning på disse områder, der giver den private sektor mulighed for at spille en førende rolle, når det gælder om at realisere potentialet for bæredygtig vækst i den blå økonomi. Listen bør ikke anses for at være udtømmende. Igangværende initiativer bidrager allerede til innovation i en række sektorer, som f.eks. søtransport. Det kan meget vel tænkes, at der med tiden opstår andre værdikæder, der kan komme i betragtning til politiske tiltag.

¹⁴ KOM(2008) 534.

¹⁵ KOM(2003) 717.

¹⁶ Se "Blue Growth Study, ECORYS, 2012.

5.1. Blå energi

Vedvarende havenergi kan bidrage til en mere effektiv udnyttelse af Europas energiresourcer, begrænse elsektorens arealanvendelsesbehov og reducere EU's drivhusgasudledninger (med ca. 65 mio. ton CO₂, når vi når 2020). Takket være EU's mål for vedvarende energi og incitamenter for investeringer, som f.eks. faste afregningstariffer eller grønne certifikater, er produktionen af offshore vindkraft vokset hastigt i Europa. I 2011 tegnede offshore vindkraften sig for 10 % af den installerede kapacitet, gav direkte og indirekte beskæftigelse til 35 000 mennesker i hele Europa og repræsenterede 2,4 mia. EUR i årlige investeringer. Ved udgangen af 2011 var den samlede offshore kapacitet på 3,8 GW. Ifølge medlemsstaternes nationale handlingsplaner for vedvarende energi vil man i 2020 producere 494,6 TWh strøm fra vindkraft, hvoraf 133,3 TWh vil blive produceret offshore. I 2030 vil den årlige installation af offshore kapacitet kunne overstige installationerne på land. Offshore vindkraft vil kunne dække 4 % af EU's efterspørgsel efter el i 2020 og 14 % i 2030. Dette betyder 170 000 nye jobs i tiden op til 2020 og 300 000, når vi når 2030. Den løbende indsats for at reducere omkostningerne i forbindelse med offshore vindteknologi vil sætte skub i denne udvikling. Dette er hovedmålet for det europæiske industriinitiativ for vindkraft, som indgår i SET-Planen (strategisk energiteknologiplan for EU¹⁷). Flere af EU's medlemsstater deltager i denne plan.

De øvrige former for offshore vedvarende energiteknologier er stadig i deres vorden, idet medlemsstaterne kun har planer om at installere en begrænset kapacitet på 2-4 GW i tiden frem til 2020. Udfordringen består i at fremskynde den kommercielle udnyttelse af havenergi ved at reducere teknologiomkostningerne, eftersom efterspørgslen på verdensplan i de kommende år forventes at blive fordoblet hvert år. De forskellige teknologier er egnet til forskellige kombinationer af geografiske og oceanografiske forhold. Disse teknologier kan give en mere forudsigelig grundlastproduktion af el, som kan kompensere for den variable vindkraft:

- Tidevandsdæmning, en dæmning, der bruges til at udnytte energien fra masserne af vand, der løber ind og ud gennem en bugt eller en flodmunding. Det bedste eksempel herpå i Europa er tidevandsenergi kraftværket La Rance i Frankrig, der har en kapacitet på 240 MW, og som er det næststørste kraftværk af sin slags i verden.
- Bølgeenergianlæg er i øjeblikket i demonstrationsfasen, og undervandsturbiner, der drives af strømme (tidevands- og andre strømme) er tæt på at kunne udnyttes kommercielt. Der blev installeret en kapacitet på i alt 22 MW til produktion af bølge- og tidevandskraft i 2012.
- Termisk havenergi, som udnytter temperaturforskellene mellem det kolde vand på de dybe have og det varme vand i lavvandsområder og overfladevandet til at drive en forbrændingsmotor, kan være en reel

¹⁷ KOM(2007) 723 og KOM(2009) 519.

mulighed for EU's oversøiske territorier i Vestindien og i Det Indiske Ocean.

Kommerciel udnyttelse af blå energiteknologi forudsætter investeringer i netforbindelser og transmissionskapacitet. Langsigtede støttemekanismer som dem, der allerede har været til stor nytte, når det gælder om at fremme investeringerne i andre former for vedvarende energi, vil også være nødvendige for den fremspirende bølge- og tidevandsteknologi.

Som det for nylig blev understreget i meddelelsen "Vedvarende energi: en stor aktør på det europæiske marked"¹⁸ er der behov for en yderligere indsats, når det gælder om at styrke forskning og udvikling inden for havenergi. Dette vil kunne bidrage til at reducere omkostningerne yderligere, forlænge anlæggenes driftslevetid og strømline logistikken i teknologier, som skal bidrage til at nå 2020-målene. Eftersom der normalt går lang tid fra EU-forskningsprojekternes afslutning til den praktiske anvendelse af resultaterne, bør der allerede nu sættes fokus på teknologier til f.eks. bølge- og havstrømsenergi, som først når deres fulde potentiale i de kommende årtier.

Tiltag på EU-plan, heriblandt finansiering, kan spille en afgørende rolle, når det gælder om at skabe en ramme, der giver investorerne tillid til at investere. Den Europæiske Investeringsbank har udlånt 3,3 mia. EUR til offshore vindkraftprojekter i perioden 2005-2011. Salget af de første 200 mio. kvoter inden for rammerne af EU-finansieringsinstrumentet NER300¹⁹ kommer til at indbringe næsten 1,5 mia. EUR inden oktober 2012. Nogle af disse midler vil blive brugt til at støtte demonstrationsprojekter for offshore energi i medlemsstaterne. Denne indsats til fordel for nye teknologier bør opretholdes, og der bør ligeledes mobiliseres strukturfondsmidler til demonstrationsprojekter. Samtidig bør det sikres, at tidevandskraftværker er forenelige med EU's naturbeskyttelseslovgivning, eventuelt inden for rammerne af en integreret kystzoneforvaltning eller strategisk planlægning.

EU's blå energisektor er verdensførende og kan via eksport bidrage til at reducere kulstofudledningerne uden for EU. Man kan også undersøge, om det er muligt at skabe synergi med den konventionelle offshore energisektor, f.eks. gennem en fælles indsats for at løse spørgsmål om sikkerhed og infrastruktur. Et nøgletiltag på dette område er Kommissionen forslag til strengere sikkerhedsnormer inden for offshore olie- og gassektoren i EU²⁰. Et samarbejde med den konventionelle energisektor kan bidrage til at sikre energiforsyninger i EU til overkommelige priser.

5.2. Akvakultur

Fisk udgør ca. 15,7 % af den samlede mængde animalsk protein, der fortæres på verdensplan. Ifølge skøn fra FN's Levnedsmiddel- og Landbrugsorganisation (FAO)²¹ fremgår det, at halvdelen af denne mængde

¹⁸ KOM(2012) 271.

¹⁹ http://ec.europa.eu/clima/policies/lowcarbon/ner300/index_en.htm

²⁰ KOM(2011) 688 endelig.

²¹ FAO's status over fiskeri og akvakultur: "The State of World Fisheries and Aquaculture".

stammer fra akvakultur, og at denne andel vil vokse til 65 % i årene frem til 2030. I EU er der tale om 25 %. Globalt set vokser akvakultursektoren med 6,6 % om året og er dermed den hurtigst voksende sektor for produktion af animalske fødevarer. Sektoren vokser hurtigere end den globale befolkningstilvækst, som er på 1,8 % om året. Akvakultursektoren bidrager således til den overordnede forbedring af kosten. Væksten i akvakultursektoren i Asien, som tegner sig for 89 % af produktionen på verdensplan, er på over 5 % om året, mens væksten i europæisk akvakultur er stagneret.

EU's akvakulturvirksomheder er i over 90 % af tilfældene små og mellemstore virksomheder, der tilsammen beskæftiger ca. 80 000 mennesker²². Akvakultursektoren rummer et stort vækstpotentiale, som den kan realisere ved at udbyde flere kvalitetsvarer til de forbrugere, der er rede til at vælge friske produkter af troværdig kvalitet, hvilket i stadig større udstrækning omfatter bæredygtigt eller økologisk producerede produkter. Akvakultursektoren kan ligeledes hjælpe kystsamfundene med at diversificere deres aktiviteter, hvilket samtidig letter fiskeritrykket og bidrager til at bevare fiskebestandene.

Væksten i akvakultursektoren bremses hovedsagelig af manglen på tilgængelige havområder, konkurrencen på verdensmarkedet og de administrative procedurer for udstedelse af tilladelser. I en bæredygtig akvakultursektor skal der desuden tages hensyn til den potentielle indvirkning på de vildtlevende fiskebestande og vandkvaliteten. Siden den økonomiske krise satte ind, har investeringerne ligeledes været begrænset som følge af manglende kapital.

Kommissionen foreslår som led i reformen af den fælles fiskeripolitik²³, at der sættes skub i akvakultursektoren ved hjælp af "en åben koordinationsmetode" baseret på bindende strategiske retningslinjer, flerårige nationale strategiske planer og udveksling af bedste praksis. Der er rige muligheder for at forbedre den administrative praksis, ikke mindst når det gælder udstedelsen af tilladelser. Medlemsstaterne bør have kendskab til, hvordan produktionen kan øges på en bæredygtig måde, samtidig med at man tager hensyn til interesserne hos andre brugere af kyst- og havområder. Der kan f.eks. bygges bure i forbindelse med havvindmølleparker eller benyttes integrerede multitrofiske akvakultursystemer. Der vil blive ydet støtte til sådanne foranstaltninger gennem Den Europæiske Hav- og Fiskerifond, som Kommissionen har foreslået oprettet²⁴. Det kommende rammeprogram for forskning og innovation "Horisont 2020" bør også have mulighed for at spille en afgørende rolle i indsatsen for at realisere vækstpotentialet i europæisk akvakultur, f.eks. gennem opdræt af nye arter eller installering af anlæg længere ude på havet.

5.3. Hav-, kyst- og krydstogtturisme

Den usædvanlig smukke og mangfoldige natur langs Europas kyster og det store udbud af faciliteter og udfoldelsesmuligheder gør dem til den foretrukne

²² I henhold til oplysninger indgivet inden for rammerne af EU's ramme for dataindsamling er der tale om 70 258.

²³ KOM(2011) 417 og KOM(2011) 425.

²⁴ KOM(2011) 804.

feriedestination for 63 % af Europas turister²⁵. Hav- og kystturismen er nu den største enkeltsektor i den maritime økonomi, idet den beskæftiger 2,35 mio. mennesker svarende til 1,1 % af den samlede beskæftigelse i EU²⁶. Over 90 % af virksomhederne i denne sektor har færre end 10 ansatte. I nogle områder er turismen blot en ekstra indtægtskilde for kystsamfundene, mens den i andre områder helt dominerer den lokale økonomi.

Selvom mange turister sjældent våger sig ret langt væk fra selve kysten, bliver fritidsaktiviteter på det åbne hav stadig mere populære. Sektoren for lystsejlsads forventes således at vokse med 2-3 % om året. Krydstogtsektoren vokser ligeledes. Alene i Europa beskæftiger denne sektor næsten 150 000 mennesker og skaber en direkte omsætning på 14,5 mia. EUR²⁷. EU's skibsværfter har med stor succes forstået at indrette sig på dette specialiserede marked – både når det gælder de store krydstogtskibe og små fritidsfartøjer.

Et sundt miljø er ikke blot en forudsætning for enhver form for "blå turisme" men fremmer også udviklingen af nye former for turisme. Badevand af høj kvalitet og uspolerede kyst- og havområder har en høj rekreativ værdi. Attraktive kystområder øger potentialet for vækst i fritidsaktiviteter som f.eks. sejlsport, havturisme og grøn turisme (f.eks. hvalsafari). Fordi Europas turistindustri spænder så vidt, vil de fleste vækstskabende initiativer skulle træffes på lokalt eller regionalt plan. De enkelte havområder i Europa rummer deres egne specifikke udfordringer og muligheder, der kræver skræddersyede strategier. De offentlige forvaltninger vil være nødt til at udvikle strategier for investering i infrastruktur, som f.eks. kajpladser, havnefaciliteter og transport. De højere uddannelser skal give et solidt fundament af de specifikke kompetencer, der er nødvendige for at opretholde og øge markedsandelen på et kræsant verdensmarked. Dette skal ledsages af foranstaltninger, der fremmer udbuddet af turistaktiviteter i lavsæsonen og mindsker kystturismens indvirkning på miljøet og CO₂-fodspor.

I lyset af turismes enorme omfang og med øje for, hvor lavt uddannet og hvor utrygge arbejdsvilkår en stor del af den nuværende arbejdsstyrke arbejder under, og hvor stor en indvirkning turismen har på mange europæiske kyst- og havområder, vil foranstaltninger rettet mod de enkelte havområder eller på EU-niveau kunne få betydelige positive følger. Koordinering på tværs af grænserne som led i en strategi for de enkelte havområder vil desuden kunne bidrage til udviklingen af turistområder af høj værdi. Kommissionen arbejder allerede på at løse spørgsmål som f.eks. den tunge administrative byrde for de små og mellemstore virksomheder. I den nærmeste fremtid agter Kommissionen desuden at indlede yderligere undersøgelser af, hvilke specifikke foranstaltninger der kan træffes for at fremme væksten i denne sektor.

²⁵ Ifølge en Eurobarometerundersøgelse om europæernes valg af feriedestinationer: "Facts and figures on the Europeans on holiday 1997–98", Eurobarometer 48, Bruxelles, 1998.

²⁶ Baseret på data fra undersøgelsen "Blue Growth Study".

²⁷ Tal fra European Cruise Council (2011):

http://download.ecorys.com/fuu/downloads/Europe_cruise_industry_markets_2011_ecc_jun11.pdf

5.4. Havenes mineralske ressourcer

I perioden 2000-2010 er priserne på andre råstoffer end energi steget med 15 % om året²⁸, hovedsagelig som følge af forbrugernes efterspørgsel i de nye vækstøkonomier. Der risikerer at opstå forsyningsproblemer med flere af disse råstoffer, bl.a. også dem, der er udpeget som værende af afgørende betydning for Europas økonomi²⁹.

Teknologiske fremskridt og spørgsmålet om forsyningsikkerhed har tilskyndet mineselskaberne til at overveje, hvad havet kan byde på. Bortset fra når det gælder sand og grus er man således først nu gået i gang med at efterforske og udnytte havenes mineralske ressourcer. Størstedelen af de nuværende udvindingsaktiviteter foregår på lavt vand. I 2020 vil det måske være op til 5 % af de mineraler, der anvendes på verdensplan, herunder kobolt, kobber og zink, der udvindes af havbunden. Denne andel kan stige til 10 % i 2030. Den årlige omsætning fra brydning af havenes mineralske ressourcer kan forventes at vokse fra stort set nul til 5 mia. EUR i det kommende årti og op til 10 mia. EUR i 2030³⁰.

Det vil måske også blive økonomisk rentabelt at udvinde opløste mineraler, som f.eks. bor eller litium, fra havvand. De mest lovende aflejringer findes i de metalsulfider, der strømmer op fra hydrotermiske væld (f.eks. de "sorte rygere") i områder med vulkansk aktivitet. Eftersom der hersker ekstreme temperatur- og trykforhold i disse områder, ved man endnu ikke meget om, hvilke følger det kan få at forstyrre disse koncentrationer af biologisk mangfoldighed, som bør være beskyttet i henhold til FN's havretskonvention (UNCLOS)³¹. Udvinning af mineraler fra disse væld foregår på nuværende tidspunkt hovedsagelig i områder, der hører under national jurisdiktion (den eksklusive økonomiske zone og kontinentalsoklen), hvor det er lettere at transportere malmen i land. Der er dog mange muligheder uden for de havområder, der hører under et lands jurisdiktion. I disse områder er Den Internationale Havbundsmyndighed (ISBA) ansvarlig for at tilrettelægge og føre kontrol med de aktiviteter, der udøves, herunder overvågning af alle mineraludvindingsaktiviteter. Dette omfatter også beskyttelse af havmiljøet i henhold til bestemmelserne i FN's havretskonvention, som EU og medlemsstaterne er kontraherende parter i.

Hvis der som forventet sker en stigning i udvindingen af mineraler fra havbunden, har europæiske virksomheder med deres lange erfaring med specialfartøjer og undervandsvirksomhed gode forudsætninger for at tilbyde produkter og tjenester af høj kvalitet. Hvis de skal forblive konkurrencedygtige, har de imidlertid brug for ikke blot adgang til finansiering på et marked, der pr. definition er risikobetonet, men også målrettet forskning i og udvikling af udvindingsteknologi og mulighed for at få tilladelser til at operere i internationale farvande. Det vil desuden være nødvendigt med strenge

²⁸ WTO (2010) "Væksten i samhandelen vil falde en smule i 2011, men følgerne af krisen holder ved trods en rekordstigning i 2010", PRESS/628, 7 April 2011.

²⁹ Ifølge London Metal Exchange (LME) er prisen på visse ikke-jernholdige basismetaller steget med 256 % i perioden 2000-2010. Se også KOM(2011) 25 endelig og det dertil hørende arbejdsdokument.

³⁰ Baseret på skøn, som branchens interesseparter har oplyst til undersøgelsen "Blue Growth Study".

³¹ Artikel 194, stk. 5, i FN's havretskonvention.

foranstaltninger, der skal hindre ødelæggelse af de enestående økosystemer. Sektoren vil kunne drage fordel af de erfaringer, der er gjort inden for offshore olie- og gassektoren.

Støtten fra EU kunne omfatte foranstaltninger, der skal sikre, at europæiske virksomheder ikke skubbes ud af værdikæden for havenes mineralske ressourcer af statsstøttede konkurrenter. Man kunne forestille sig en pilotordning inden for rammerne af det foreslåede europæiske innovationspartnerskab om råstoffer³² med støtte fra en struktureret forskningsindsats på EU-niveau, som sætter fokus på de vigtigste teknologiske udfordringer. EU's engagement kan bidrage til at sikre overholdelsen af strenge miljø-, lovgivnings- og sikkerhedsnormer.

5.5. Blå bioteknologi

Eftersom store dele af undervandsmiljøet endnu er uudforsket, er vi først nu på vej til at opdage, hvordan marine organismer andre end fisk og skaldyr kan bidrage til den blå økonomi, bl.a. takket være den nye teknologi for genskvensering af levende organismer. Der er dog allerede sket afgørende opdagelser på dette område. De antivirale lægemidler Zovirax og Acyclovir blev udviklet på grundlag af nukleosider udvundet af caribiske svampe. Yondelis, hvis aktive stoffer er udvundet af små marine bløddyr, var det første lægemiddel af marin oprindelse til behandling af kræft. Udforskningen af havets biodiversitet betyder, at vi begynder at få en forståelse af, hvordan organismer, der kan overleve ekstreme temperatur- og trykforhold og vokse uden lys, kan anvendes til at udvikle nye industrienzymmer eller lægemidler. Samtidig betyder konsekvenserne af den arealanvendelse og det store vandforbrug, der medgår til dyrkningen på land af biobrændstofafgrøder, at der er stigende interesse for at udnytte alger som biobrændstof og for kemikalier med høj værditilvækst og bioaktive forbindelser.

Selvom beskæftigelsen i denne sektor i Europa stadig skønnes at være relativt begrænset, og den tegner sig for en bruttoværditilvækst på blot 0,8 mia. EUR, vil vækst i sektoren resultere i efterspørgsel efter højkvalificeret arbejdskraft og betydelige muligheder for downstreambranchen, særlig hvis der udvikles banebrydende nye lægemidler på grundlag af marine organismer. På meget kort sigt forventes sektoren at udgøre et nichemarked med fokus på produkter af høj værdi inden for sundhed, kosmetik og biomaterialer til industrielt brug. På mellemlang sigt, i årene frem til 2020, vil sektoren kunne udvikle sig til et mellemstort marked, der også omfatter produktion af metabolitter og primærstoffer (fedtstoffer, sukker, polymerer og proteiner) til fødevarer- og foderindustrien og til den kemiske industri. På lang sigt, dvs. om ca. 15 år, kan sektoren for blå bioteknologi – forudsat at der sker store teknologiske fremskridt - blive en vigtig kilde til såvel masseproducerede produkter som specialprodukter af høj kvalitet.

Hvis denne proces skal fremskyndes, kræver det en kombination af grundforskning i livet i havet og anvendt forskning i mulige industrielle

³² COM(2012) 82.

anvendelser, der måske på nuværende tidspunkt ikke forekommer særlig sandsynlige, men som giver høj gevinst, hvis de lykkes.

Med en strategisk tilrettelæggelse af forskning og innovation kan man skabe det videnskabelige og teknologiske fundament, der lægges til grund for de strategiske beslutninger, som fremspirende industrisektorer har behov for. Ved så vidt muligt at fjerne de tekniske flaskehalse på området, vil hele sektoren blive mere attraktiv for investorerne. Dette vil også give EU's erhvervsliv bedre muligheder for at komme videre fra udviklingsfasen til den kommercielle anvendelse af innovative produkter. En strategi på EU-niveau vil gøre de politiske beslutningstagere, den private sektor og offentligheden mere bevidste om potentialet for marine produkter.

6. KONKLUSION

I denne meddelelse er der udpeget fem områder, hvor en yderligere indsats på EU-niveau kan stimulere den langsigtede vækst og beskæftigelse i den blå økonomi i tråd med målene for Europa 2020-strategien. Med større viden om den blå økonomi og yderligere undersøgelser kan der opstå andre lovende områder for politiske tiltag på EU-niveau.

Kommissionen vil for hver af de fem områder undersøge de politiske løsningsmodeller og overveje yderligere initiativer. Arbejdet kommer til at omfatte følgende:

- En vurdering af mulighederne for at give erhvervslivet den nødvendige tillid til at investere i vedvarende havenergi med udgangspunkt i de rammer, der er opstillet som led i den strategiske energiteknologiplan. Målet er at udarbejde en meddelelse om vedvarende havenergi i 2013.
- Et samarbejde med medlemsstaterne om at udvikle den bedste praksis og i fællesskab udarbejde strategiske retningslinjer for akvakultur i EU til vedtagelse i 2013.
- En vurdering af, hvordan hav- og kystturismen kan bidrage yderligere til den økonomiske vækst og sikre bedre arbejdsforhold, samtidig med at den bliver mere miljømæssigt bæredygtig. Der vil blive udarbejdet en konsekvensanalyse og en meddelelse i 2013.
- En vurdering af, hvordan europæisk erhvervsliv kan blive mere konkurrencedygtigt, når det gælder udvinding af mineraler fra havbunden, og hvordan det bedst kan sikres, at sådanne aktiviteter ikke hindrer kommende generationer i at nyde godt af disse indtil nu urørte økosystemer. Der vil blive udarbejdet en konsekvensanalyse og en meddelelse i 2014.
- En vurdering af den blå bioteknologis muligheder for at udnytte havenes biologiske mangfoldighed. Der vil blive udarbejdet en konsekvensanalyse og en meddelelse i 2014.

På hvert af disse områder begynder vurderingen af muligheder med en række konsultationer af medlemsstaterne, erhvervslivet og andre relevante interesseparter,

således at der udarbejdes en fælles strategi, der kan give det ekstra skub til den blå økonomi, som den behøver for at kunne bidrage positivt til Europas økonomiske fremtid og samtidig beskytte det unikke havmiljø til glæde for kommende generationer.